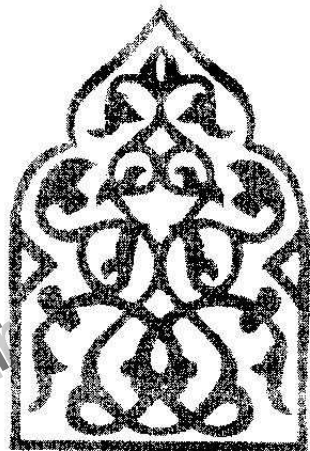
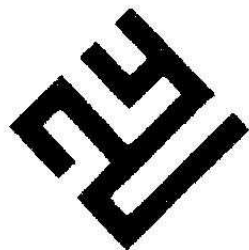

«إِنَّمَا مَثَلِي بَيْنَكُمْ كَمَثَلِ السِّرَاجِ فِي الظُّلُمَةِ»
 «همانا مثل من در میان شما همچون چراغ در تاریکی است»
 خطبه ۱۸۷

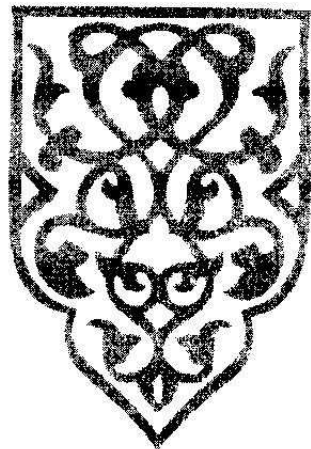
مجموعه سراج در سنامه حکمت سراج السلاسل

جلد اول
 حکمت ۹۰ تا ۱۰۰
 ویژه اساتید

محمد حسین یوسفی

مجموعه سراج
 اما سراج السلاسل

سرشناسه	: یوسفی، محمد حسین، ۱۳۶۳-
عنوان فرارزادی	: نهج البلاغه، فارسی-عربی، برگزیده، شرح
Nahjol-Balaghah, Persian-Arabic, Selection, Commantries	
عنوان و نام پدیدآور	: مجموعه سراج : درسنامه حکمت‌های نهج البلاغه ویزه آسانید/ محمد حسین یوسفی.
مشخصات نشر	: مشهد: انتظار مهر، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ج ۵.
شابک	: دوره 2-978-622-7818-06 : ج ۱: 978-622-7818-07-9
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: فارسی-عربی.
یادداشت	: چاپ قبلی : امام مهربان، ۱۳۹۹.
مندرجات	: ج ۱. حکمت ۱ تا ۹۰ - ج ۲. حکمت ۹۱ تا ۱۹۰ - ج ۳. حکمت ۱۹۱ تا ۳۰۰ - ج ۴. حکمت ۳۰۱ تا ۳۸۰ - ج ۵. حکمت ۳۸۱ تا ۴۸۰
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- نقد و تفسیر
موضوع	: Ali ibn Abi-talib, Imam 1. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation
رده بندی کنگره	: BP۳۸/۰۴۲۳
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۹۵۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۶۵۸۵۸۶

مجموعه سراج - درسنامه حکمت های نهج البلاغه

جلد اول - حکمت ۱ تا ۹۰

مؤلف: محمد حسنی یوسفی فاضل

طراحی جلد/خطاطی/صفحه آرایی/ ویراستاری صوری: سید محمد رضا سربابی

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

قطع وزیری - ۶۴۰ صفحه

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

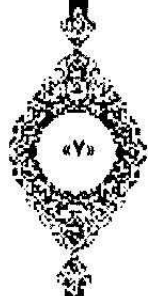
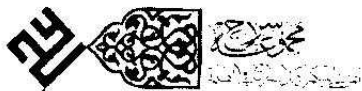
شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۱۸-۰۶-۲

شابک جلد اول: ۹۷۸-۶۲۲-۷۸۱۸-۰۷-۹

ناشر: انتظار مهر

مرکز پخش: ۰۹۱۵۵۱۸۲۳۳۷

قیمت دوره: ۱,۴۵۰,۰۰۰ تومان

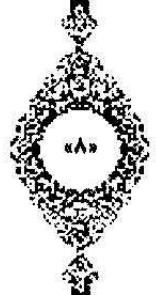

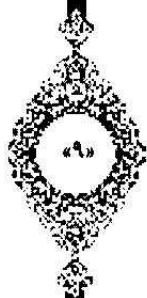
فهرست ❁

۱۵.....	پیشگفتار
۱۹.....	مقدمه
۲۹.....	حکمت ۱
۳۳.....	عوامل ایجاد فتنه در کلام امیرالمومنین علیه السلام
۳۳.....	راه‌های مواجهه با فتنه و رهایی از آن
۳۵.....	حکمت ۲
۴۰.....	طمع مذموم
۴۱.....	طمع ممدوح
۴۳.....	حکمت ۳
۴۸.....	برخی از عوامل ترس
۵۱.....	حکمت ۴
۵۸.....	مصادیق عجز
۶۱.....	حکمت ۵
۶۷.....	حکمت ۶
۷۴.....	رابطه از خود راضی بودن و خشم مردم
۷۵.....	حکمت ۷

۸۰.....	صدقه و دفع بلا و مرض
۸۰.....	رابطه صدقه با بهبودی از بیماری
۸۱.....	همراهی عمل با انسان
۸۳.....	حکمت ۸
۸۹.....	دو نتیجه تفکر در آفرینش انسان
۹۱.....	حکمت ۹
۹۵.....	علل عاریه دادن خوبی‌های دیگران به افراد در صورت اقبال دنیا
۹۵.....	دو علت سلب فضایل افراد به خاطر ادب‌آر دنیا
۹۷.....	حکمت ۱۰
۱۰۱.....	عوامل جلب محبت و اشتیاق مردم
۱۰۵.....	حکمت ۱۱
۱۰۷.....	اهمیت عفو
۱۱۱.....	حکمت ۱۲
۱۱۵.....	عوامل از دست دادن دوست
۱۱۹.....	حکمت ۱۳
۱۲۲.....	مذمت کم‌شکرگزاری کردن
۱۲۷.....	حکمت ۱۴
۱۲۹.....	حکمت ۱۵
۱۳۲.....	داستان مصیبت‌های حضرت ایوب علیه السلام و سرزنش مردم
۱۳۵.....	حکمت ۱۶
۱۳۹.....	حکمت ۱۷
۱۴۵.....	حکمت ۱۸
۱۴۸.....	موضع‌گیری انسان‌ها نسبت به حق و باطل
۱۵۱.....	حکمت ۱۹
۱۵۵.....	حکمت ۲۰
۱۵۸.....	برخی از ویژگی‌های جوانمرد
۱۶۱.....	حکمت ۲۱
۱۶۷.....	ترس‌های ممدوح
۱۶۸.....	حیای مذموم
۱۶۹.....	حیای ممدوح

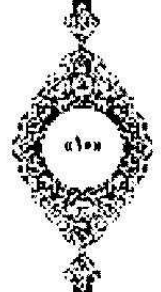

حکمت ۲۲.....	۱۷۱.....
علل صبر امیرالمؤمنین علیه السلام نسبت به واقعه سقیفه.....	۱۷۷.....
حکمت ۲۳.....	۱۷۹.....
حکمت ۲۴.....	۱۸۱.....
ثواب برطرف کردن نیاز نیازمندان.....	۱۸۴.....
حکمت ۲۵.....	۱۸۹.....
حکمت ۲۶.....	۱۹۵.....
رابطه افشای باطن توسط چهره و به‌ویژه زبان.....	۱۹۷.....
حکمت ۲۷.....	۲۰۱.....
حکمت ۲۸.....	۲۰۵.....
حکمت ۲۹.....	۲۰۹.....
حکمت ۳۰.....	۲۱۳.....
چگونگی فریفته شدن انسان با ستر خداوند.....	۲۱۶.....
علل ستر خداوند.....	۲۱۷.....
حد و اندازه ستر خداوند در دنیا.....	۲۱۹.....
حکمت ۳۱.....	۲۲۱.....
حکمت ۳۲.....	۲۸۱.....
وجوه بهتر و بدتر بودن فاعل از فعل.....	۲۸۱.....
حکمت ۳۳.....	۲۸۵.....
حکمت ۳۴.....	۲۹۱.....
انواع آرزو.....	۲۹۳.....
نحوه نفوذ شیطان در آرزوها.....	۲۹۴.....
راهکارهای فریفته نشدن به آرزو.....	۲۹۵.....
حکمت ۳۵.....	۲۹۷.....
حکمت ۳۶.....	۲۹۹.....
حکمت ۳۷.....	۳۰۳.....
حکمت ۳۸.....	۳۱۱.....
حکمت ۳۹.....	۳۲۷.....
مهم‌تر بودن واجبات و محرمات نسبت به مستحبات و مکروهات.....	۳۲۹.....
حکمت ۴۰.....	۳۳۱.....

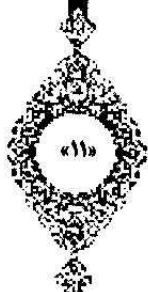

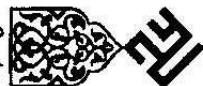
۳۳۳	حکمت ۴۱
۳۳۵	حکمت ۴۲
۳۴۳	مريضی و ریخته شدن گناهان
۳۴۴	نیت خیر و پاداش آن
۳۴۵	آثار نیت خیر
۳۴۷	حکمت ۴۳
۳۵۳	خُباب بن الارت
۳۵۵	حکمت ۴۴
۳۶۱	حکمت ۴۵
۳۶۹	حکمت ۴۶
۳۷۲	علامت‌های عجب
۳۷۳	بدترین نوع عجب
۳۷۳	خطرات و آثار سوء عجب
۳۷۶	عوامل عجب و راه‌های درمان آن
۳۸۳	حکمت ۴۷
۳۸۷	اهمیت بلندهمتی
۳۸۸	دو نشانه بلندهمتی
۳۸۸	انواع همت بلند
۳۹۰	تقابل دو نوع همت در قرآن کریم
۳۹۱	ضررهای همت پایین داشتن (دنیا طلبی محض)
۳۹۱	فواید بلندهمتی
۳۹۲	راه‌های بلندهمت شدن
۳۹۵	حکمت ۴۸
۴۰۱	حکمت ۴۹
۴۰۵	حکمت ۵۰
۴۰۹	حکمت ۵۱
۴۱۰	آشکار شدن باطن انسان‌ها
۴۱۳	حکمت ۵۲
۴۱۵	حکمت ۵۳
۴۱۸	ویژگی‌های سخاوت شرعی

۴۱۹	اهمیت سخاوت	.....
۴۲۱	حکمت ۵۴	.....
۴۲۳	اهمیت مشورت	.....
۴۲۴	ویژگی‌های مشاور	.....
۴۲۵	حکمت ۵۵	.....
۴۲۹	حکمت ۵۶	.....
۴۳۱	حکمت ۵۷	.....
۴۳۳	قناعت و بی‌نیازی	.....
۴۳۴	آثار قناعت	.....
۴۳۷	حکمت ۵۸	.....
۴۳۸	رابطه بین مال و کثرت آن و افزایش شهوات دنیوی	.....
۴۴۳	حکمت ۵۹	.....
۴۴۴	اهمیت تحذیر	.....
۴۴۵	دو علت ناراحت شدن از تحذیر	.....
۴۴۷	حکمت ۶۰	.....
۴۴۹	آسیب زبان بر خود فرد	.....
۴۴۹	آسیب زبان بر دیگران	.....
۴۵۱	حکمت ۶۱	.....
۴۵۳	آسیب‌پذیری روح مرد نسبت به زن	.....
۴۵۵	حکمت ۶۲	.....
۴۵۹	مراحل پاسخ دادن به احسان	.....
۴۶۱	حکمت ۶۳	.....
۴۶۳	شفاعت در دنیا	.....
۴۶۴	شفاعت‌کنندگان در قیامت	.....
۴۶۷	حکمت ۶۴	.....
۴۷۳	حکمت ۶۵	.....
۴۷۵	حکمت ۶۶	.....
۴۷۷	نااهلان درخواست	.....
۴۷۹	حکمت ۶۷	.....
۴۸۵	حکمت ۶۸	.....

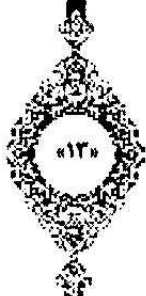

مصادیق عفاف فقیر	۴۸۶
مصادیق شکر غنی	۴۸۷
حکمت ۶۹	۴۸۹
حکمت ۷۰	۴۹۳
برخی از مصادیق اعتدال	۴۹۵
حکمت ۷۱	۴۹۹
وجه رابطه کمال عقل و نقص کلام	۵۰۰
حکمت ۷۲	۵۰۳
حکمت ۷۳	۵۱۱
مشارطه، مراقبه، محاسبه و معاقبه	۵۱۶
حکمت ۷۴	۵۲۱
حکمت ۷۵	۵۲۳
حکمت ۷۶	۵۲۷
حکمت ۷۷	۵۳۱
حکمت ۷۸	۵۴۹
حکمت ۷۹	۵۶۵
توصیه به اخذ کلام حق، هرچند از نااهل	۵۶۸
حکمت ۸۰	۵۶۹
حکمت ۸۱	۵۷۳
حکمت ۸۲	۵۷۵
آثار سوء گناه در قیامت	۵۸۹
آثار سوء معنوی گناه در دنیا	۵۸۹
آثار سوء مادی گناه در دنیا	۵۹۱
حکمت ۸۳	۵۹۳
حکمت ۸۴	۵۹۷
حکمت ۸۵	۶۰۱
حکمت ۸۶	۶۰۳
حکمت ۸۷	۶۰۷
پرهیز از یأس و ناامیدی	۶۰۹
حکمت ۸۸	۶۱۱

۶۱۷.....	حکمت ۸۹.....
۶۲۱.....	نتیجه اصلاح رابطه با خداوند و مقدم داشتن آخرت بر دنیا
۶۲۳.....	حکمت ۹۰.....
۶۲۹.....	منابع.....

www.ketab.ir

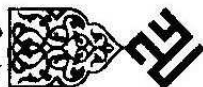
پیشگفتار ❁

«۱۵»

معارف بلندعلوی که در قالب کتاب شریف «نهج البلاغه» در دسترس ماست، در عین بلاغت و ایجاز، یکی از جامع‌ترین و کامل‌ترین منابع معرفت دینی است که به «أخ القرآن» شهرت یافته است.

رهبر کبیر انقلاب اسلامی حضرت امام خمینی رحمه الله در وصیت‌نامه الهی - سیاسی خویش در رابطه با این کتاب شریف می‌فرمایند: «ما مفتخریم که کتاب نهج البلاغه، که بعد از قرآن، بزرگ‌ترین دستور زندگی مادی و معنوی و بالاترین کتاب رهایی‌بخش بشر است و دستورات معنوی و حکومتی آن بالاترین راه نجات است، از امام معصوم ماست».

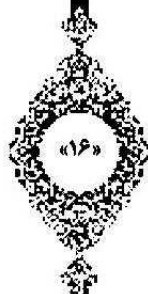
معارف این کتاب، از جامعیتی فوق‌العاده برخوردار است و عرصه‌های گوناگون فردی و اجتماعی، سیاسی، اقتصادی، امنیتی، حقوقی و خانوادگی و نیز معارف عمیق در موضوعات مختلفی نظیر معرفت‌شناسی، خداشناسی، پیامبرشناسی، امام‌شناسی، شناخت فرشتگان، دشمن‌شناسی، شناخت شیطان، جریان نفاق و حالات نفس انسان و مباحث اخلاقی نظیر زهد، ورع، تقوا، عقلانیت و ... در آن یافت می‌شود.

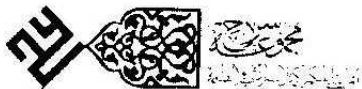

رهبر فرزانه انقلاب از این جامعیت این چنین سخن به میان آورده‌اند: «نهج البلاغه هیچ میدانی از میدان‌های زندگی را فروگذار نکرده، مگر این که در آن بلیغ‌ترین، رساترین، پرمغزترین و پرمحتواترین سخن را بیان کرده. یک نگاهی به فهرست نهج البلاغه - که البته خود نهج البلاغه یک فهرست موضوعی ندارد - اما مؤلفانی که در این اواخر به خصوص، درباره‌ی نهج البلاغه چیز نوشتند از جمله، کتاب بسیار پرارزش مرحوم استاد شهید مطهری، به نام سیری در نهج البلاغه، یک فهرست گونه‌ای از مضامین نهج البلاغه را آنجا ایشان ذکر کردند، یک نگاه به این فهرست نشان می‌دهد که این کتاب چقدر چندبعدی و چندجانبه است و این واقعاً یک شگفتی است. در همه بخش‌هایی که برای یک انسان کامل و برای یک جامعه‌ی انقلابی کامل، لازم و ضروری است نهج البلاغه بهترین و وافی‌ترین مطالب را ارائه می‌دهد و چرا این جور است؟ زیرا که نهج البلاغه نموداری است از اسلام و اسلام آئینی است همه‌جانبه و انسان که موضوع اسلام هست و محور اندیشه‌ی اسلامی و ایدئولوژی اسلامی است، یک موجودی است چندجانبه.»^۱

آنچه ضرورت انس با نهج البلاغه را دوچندان می‌نماید این است که آموزه‌های آن نسخه‌ای مطلوب برای زندگی امروز ماست. رهبر معظم انقلاب در این باره می‌فرماید: «امروز شرایطی مشابه شرایط حکومت دوران امیرالمؤمنین علیه السلام است. پس روزگار، روز نهج البلاغه است. امروز می‌شود از دیدگاه دقیق و نافذ امیرالمؤمنین علیه السلام به واقعیت‌های جهان و جامعه نگاه کرد و بسیاری از حقایق را دید و شناخت و علاج دردها را پیدا کرد. همین است که به نظر ما، امروز بیش از همیشه به نهج البلاغه محتاج‌تریم.»

بی‌شک، نشر و ترویج آموزه‌های بلند نهج البلاغه خصوصاً با نظر به نیازها و شبهات روز جامعه، نیازمند مطالعه و بررسی دقیق و عالمانه آن است. بر این

اساس، مدارس علمیه حضرت مهدی (عج) در طول سال‌های متمادی همواره در جهت بسط و گسترش معارف نهج‌البلاغه در میان طلاب و معارف آموزان تلاش نموده و با تربیت مربیان توانمند بر ترویج معارف ناب علوی همت گمارده است. کتاب پیش‌رو، بخش اول از «مجموعه سراج» است که به عنوان درسنامه نهج‌البلاغه، شرح جامع و کاملی از حکمت‌های نهج‌البلاغه را در اختیار مخاطبان قرار می‌دهد. این مجموعه با همت فاضل ارجمند جناب آقای محمدحسین یوسفی که از فارغ‌التحصیلان و اساتید این مدارس هستند به منظور استفاده هرچه بیشتر اساتید و مربیان و مروجان نهج‌البلاغه به رشته تحریر درآمده است. امید است این تلاش، گام مؤثری در جهت ترویج معارف انسان‌ساز نهج‌البلاغه باشد.